

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

70. An facultas delegata dispensandi vota, extendatur etiam ad ea
commutanda? Ex part. 8. tract. 3. resolut. 43.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Religionis obligationem habet, castitatem interim servat. Propter quod non est veniale, Pontificem fuisse concessurum talem dispensationem solum, si alterius voti conscius fuisset. Et confirmat hoc, quia non videtur posse dari causa iusta, ad dispensandum in voto castitatis cum eo, qui ligatus est voto Religionis: tunc quia votum Religionis etiam obligat ad non nubendum, & licet non obliget statim ad castitatem, tamen obligat ad premitendam illam: tum etiam, quia talis persona, licet difficultatem habeat in servanda continentia, non potest illi succurrere per matrimonium, ratione alterius voti, & clauso hoc medio, tenetur absolute vincere illam: ergo tunc causa est sufficiens, & irrationabilis ad talem dispensationem. Et quo ad hoc, bene equiparatur hæc duo vincula cum aliis impedimentis matrimonij.

4. Sed his non obstantibus, Basilius Pontius de matrimonio, lib. 8. cap. 17. num. 24. & Castrus Palauus tom. 1. tract. 3. disp. 6. punct. 16. §. 4. n. 13. credunt satis esse probabile impetrare posse dispensationem in voto castitatis, etiam si taceas votum religionis. Quia votum Religionis non obligat ad perseverandum: ergo dispensatio pro voto castitatis utilis esse potest, casu quo in religione non perseveres. Item esse utilis potest toto tempore, quo Religionem experiris, ne tot peccata committas: & ex hac utilitate dari potest sufficiens causa dispensationis. Secus verò dicerem de solo voto non nubendi, quia non videtur adesse posse causa dispensandi in illo, si votum Religionis perseveret.

RESOL. LXVIII.

An qui vovit se perseveraturum in Religione, & explicet se vovisse Religionem, dispensatio sit valida? Et an, si voto Religionis superaddas votum illius perseverantiae, ad amplius obligeris? Ex part. 8. tr. 3. Refol. 53.

1. Negativam sententiam tenet Merolla tom. 1. disp. 4. cap. 6. num. 358. qui citat Navarum, Philarchum, Lopez, Rodriguez, & Sanchez, quibus ego addo Salas de legibus, disputation. 26. sect. 15. n. 122. ubi sic ait. Dubium quintum est, an sit dispensatio subreptitia, cum quis vovit se perseveraturum: tamen solum expressit se vovisse Religionem. Respondeo esse subreptitiam, quia hæc vota sunt diversa. Ita ille.

2. Sed hæc resolutio pendet ex illa satis difficili quaestione, an si voto Religionis superaddas votum illius, perseverantiae, amplius obligeris. Ratio difficultatis est: quia votum Religionis non est votum solum de suscipiendo habitu, sed de perseverando in illo media professione; quia est votum de Religione, quæ non est absque professione, seu trium votorum in Religione approbata emissionem: ergo votum perseverandi, & profitendi, voto Religionis nihil addit. Deinde obligati non potes ad profitendum, nisi præmissa probatione: quia non potes obligati contra formam, & dispositionem iuris communis. Sed de ratione intrinseca probationis est, ut si probatum consentaneum inuentum fuerit, admittatur, sin minus, respiciatur: ergo quantumcumque ad professionem faciendam obligeris, poteris probatam Religionem respicere, si tibi incongrua visa fuerit; si cuti pares, cum Religionis suscipiendæ voto ligatus es: sic docuit Aragon 2. 2. question. 88. art. 3. circa solut. ad 2. Sotus lib. 7. de iustit. question. 2. art. 1. ad 3. Petrus de Ledesma 2. tom. summ. tract. 10. c. 3. dub. 7. casu 4. Emanuel Sà verb. votum, num. 13.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 4. Refol. 50. & cursim & recitatue in §. vi. Ref. 37. & in tom. 4. tract. 3. Refol. 100. à lin. 3. & in Ref. 101. §. 1. prope finem, à vers. Pero si hico voto, & seq. Sed lege eas per totas.

Et hæc sententiam Lessus lib. 2. cap. 47. dub. 5. numer. 46. & Suarez de Relig. tom. 3. lib. 4. cap. 4. numer. 2. & seq. probabilem existimant. Sed alij contrarium docent. Vide Layman lib. 4. tractat. 5. c. 6. n. 13. Azorium tom. 1. lib. 11. c. 22. q. 8. & alios penes ipsos.

3. Nota, quod post hæc scripta inveni Magistru Textedam Theolog. moral. tom. 2. lib. 3. tractat. 3. n. 183. docere dispensationem, de qua loquimur, non esse si brevitatem.

RESOL. LXIX.

An quando falso exprimitur substantia voti, commutatio dispensatio? Ex part. 8. tr. 3. Ref. 66.

§. 1. Respondeo, quod si votum falsò explicatum sit gravius, ac difficilius dispensationis, ita distinguendum est. Si votum meum sit minus diversum, ita ut neutrum includatur in alio. Est in ira dispensatio. Ut si proponatur votum Ierosolymitana peregrinationis, cum sit Compostellana, aut votum castitatis, cum sit ieiunandi unica die. Ratio est, nam cum sint diversa vota, nec unum claudatur in altero, dispensatio in vno nequit explicari, ut censetur in altero concessa. Si verò unum includatur in altero, tanquam pars in suo toto: ut si fuit votum non nubendi, aut non fornicandi, & explicetur votum castitatis, valebit utique dispensatio; quia cum dispensans in toto, censetur in eius parte dispensare, illa vota verè emissa clauduntur in dispensatione. Similiter, si explicetur votum Ordinis sacri; cum tamen sit non inveniendi matrimonij, valet dispensatio: quia illud obligat ad non inveniendum matrimonium, & ad aliquid amplius. Si verò votum emissum esset non fornicandi, non valet dispensatio; quia votum propositum suscipiendi Ordinem sacrum, non obligat ad non fornicandum, & proinde votum verum non clauditur in expresso. Sic tenent Suarez tom. 2. de relig. lib. 7. de voto, cap. 10. n. 6. & seq. Sanchez lib. 4. summa cap. 47. n. 28. & seq. & alij.

RESOL. LXX.

An facultas delegata dispensandi vota extendatur etiam ad ea commutanda? Ex part. 8. tr. 3. Ref. 43.

§. 1. Negativam sententiam tenet Valentia tom. 3. disp. 6. quaest. 6. punct. 7. Azorium tom. 1. lib. 11. c. 20. q. 4. & c. 18. q. 7. Sanchez de Matrimon. lib. 8. disp. 2. n. 15. & alij. Probatur hæc opinio, quoniam hæc potestates sunt diversæ rationis, neque una continetur in alia: ergo cui conceditur, una, non hoc ipso censetur concessa & altera.

2. Confirmant Primò, quoniam maior scientia requiritur in commutandis, quam in dispensandis votis: ergo cui conceditur potestas dispensandi, non eo ipso conceditur potestas commutandi, cum minor scientia requiratur ad dispensandum, quam ad commutandum. Secundò; nam non hoc ipso, quod alicui auferatur potestas commutandi auferatur potestas dispensandi, confertur potestas commutandi. Consequenter probatur, quia si valet argumentum à maiore ad minus affirmatiuè, ut potest maius; ergo & minus, valebit etiam argumentum à minori ad maius negatiuè, ut non potest minus; ergo nec maius.

§. 3. Sed

Sup. in hoc tom. 8. tr. 4. Refol. 49. §. 2. Secundo ad medium. Docet etiam & in tom. 3. Refol. 100. à lin. 3. & in Ref. 101. §. 1. prope finem, à vers. Pero si hico voto, & seq. Sed lege eas per totas.

3. Sed ego affirmatiue sententiæ adhaereo, quam tenet Suarez de legibus, lib. 6. cap. 16. num. 7. Lefsius lib. 2. cap. 4. dub. 11. num. 94. Layman lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 20. Henriquez lib. 7. cap. 30. num. 5. Syluius in 2. 2. quest. 88. artic. 12. conclus. 4. Reginaldus lib. 8. num. 339. Atagon. in 2. 2. quest. 88. artic. 12. & quest. 89. artic. 2. Saytus in Clauis Regia lib. 6. 12. num. 15. Sotus de Iustit. lib. 7. quest. 4. artic. 3.

4. Probat hęc opinio, primò, quia cui licet quod est plus, licet quoque minus, regul. cui licet, 53. de regul. iur. in 6. quæ vera est secundum omnes, quando minus continetur in maiori, tanquam pars in toto, vel tanquam species in suo genere. At commutare est minus, quam dispensare, vt clarè patet, & continetur in dispensatione tanquam pars in suo toto, quia dispensatio remittit omnino vinculum voti, commutatio autem remittit partem, nempe, vt non impleatur in materia promissa, sed in alia aequali.

5. Secundo, quia confessarius ad remittendum totum debitum, non excedit suæ potestatis limites, immò fidelius agit rem committentis, si illud in aliam rem æqualem commutat. Cum ergo per dispensandi potestatem, committatur facultas totius voti remittendi, non excedit Delegatus limites suæ potestatis, sed fidelius agit Dei negotium, commutando illud in rem æquæ Deo gratam. Confirmatur, quia potens remittere totum debitum, potest partem eius; at potens dispensare ex priuilegio, potest remittere totum voti debitum; ergo & poterit partem, nempe, vt id in aliâ specie æquali soluat, quod est commutare.

6. Tertio, quia in commutatione duo continentur. Alterum est ablatio vinculi à priori materia, & hoc non repugnat potestati dispensandi, immò id illa efficit. Alterum verò est, transferre in materiam æqualem, & ad hoc satis est prudens arbitrium, iudicans æqualitatem, cum acceptatione illius, cui votum commutatur; ergo hæc commutatio non excedit limites delegatæ potestatis dispensandi.

7. Relat modò respondere ad argumenta contraria, quæ parum virgent, nam esto quod hæc potestates sint diuersæ, vna tamen continetur in alia, vt minus perfectior in perfectiori; est enim potestas relaxandi ex parte; potestas verò relaxandi, est potestas relaxandi ex toto; quidem potestas commutandi eximit ab vno debito, & obligat ad aliud; at potestas dispensandi tollit omne debitum.

8. Ad primam confirmationem, primò negatur antecedens, nam etiam ad dispensandum requiritur scientia, quæ cognoscatur causa ad dispensandum sufficiens. Secundo, negatur consequentia, nam esto maior scientia requiratur ad commutandum, quam ad dispensandum, huius tamen maioris scientiæ defectum supplere poterit computans per consilium acceptum ab aliis.

9. Ad secundam, negatur consequentia, nam ablatio potestatis est odiosa, ad eoque strictè interpretanda: ergo ablata potestate commutandi, non eo ipso aufertur potestas dispensandi. Collatio verò potestatis est gratiosa, proinde amplè intelligenda; ergo collata potestate dispensandi, cum ea censetur conferri potestas commutandi.

RESOL. LXXI.

An quando adsunt expressè simul votum, & iuramentum soli Deo factum, & non explicetur verumque vinculum, dispensatio sit inualida? Ex part. 8. tit. 3. Res. 67.

Tom. III.

§. 1. **A**ffirmatiue aliqui respondent & ideo in casu nostro Petrus Ledesma 2. tom. summ. tract. 11. cap. 3. in fine, ait explicandum esse vtrumque vinculum. Idem tenentur dicere Doctores, afferentes, facultatem delegatam ad dispensandum in votis, vel iuramentis, non extendi, quando adsunt expressè votum & iuramentum eiusdem rei. Et ratio est, quia sunt duo vincula æquè principalia, quæ maiora sunt altero expresso.

2. Non desunt tamen Doctores contrarium asserentes, sufficere alterutrius vinculi mentionem, etiam altero negato. Probat primò; quia vt bene Suarez ait, alterutro vinculo sublato, est æquè probabile tolli alterum indircè, per subtractionem materiæ, in quam alterum cadit. Secundo, quia, vt idem auctor dicit, c. 14. num. vlt. rem moraliter, & practicè spectando; parum refert ad voti obligationem in ordine ad Deum, vt quis modo accedat iuramentum, nec est minor obligatio in voto & iuramento, siue sint vincula æquè principalia, siue vnum sit alteri accessorium. Et vt dicit idemmet n. 26. per id nouum vinculum non augetur grauitas intentionis, sed extensiuæ. Atque idem dicendum est, quamuis iuramentum illud nullam includat promissionem, sed soli Deo fiat, per solam sui nominis intentionem. Et hæc sententiam tenet Sanchez lib. 4. summ. c. 47. n. 31.

RESOL. LXXII.

An facultas concessa ad dispensanda vota, & commutanda extendatur ad vota, & iuramenta eiusdem rei, cum simul duo vincula concurrant.

Et pro explanatione prædictæ difficultatis aliqua alia notabilia supponuntur, quæ contingere possunt in supradicto casu, videlicet, quid dicendum sit, si non præstetur iuramentum in voti confirmatione, sed independentè ab illo; vt si quis prius iurauit ieiunium, & postea vovit idem, vel si prius vovit, & postea iurauit, non quasi votum confirmans, sed vel eius immemor, vel omnino independentè.

Et quid in dubio, an iuramentum posterius emissum sit præstium ad solum confirmandum votum.

Et tandem queritur, an facultas delegata ad dispensanda, vel commutanda vota virtutè Cruciata, & sublimis extendenda sit ad vota emissa post publicationem dicti priuilegij? Ex p. 8. tit. 3. Resol. 46.

§. 1. **D**E hac questione late tractat Azorius Sup. hoc in tom. 1. lib. 11. cap. 10. quest. 2. vbi sic ait, tom. 4. tr. 31. leg. doctr. nam Res. 55. & ibi in 4. 4. Res. 19.

Quidam sentiunt in hac questione sic esse dicendum: Promissio, quæ Deo facta iureiurando firmatur, dupliciter confirmari potest, & toler. Primò, aliquando votum Deo nuncupatur absque vilo iureiurando, & deinde temporis intervallo, vel eodem etiam momento iureiurando munitur. Secundo, plerumque iurandum fit, nec tamen vllum votum Deo nuncupatur: vt cum quis iurando promittit Deo, se aliquid facturum. Hoc posito respondet, Confessarium, qui potest votum commutare, posse quoque iusiurandum, quod ex intervallo temporis, vel eodem temporis puncto ad votum accessit. Et in hoc inquit, prima opinio locum habet. Nam sublato principali, quod est votum, aufertur quoque, quod ei est annexum, eique postea accessit: non tamen posse commutare votum secundo modo factum, quoniam non est votum simpliciter factum; sed iusiurandum, quo quis se Deo obligauit, & in hoc aiunt, est vera secunda opinio, eo quod non conceditur Confessario facultas commutandi iusiurandum, sed votum; at voti, & iusiurandi vincula diuersa sunt.

T 3

2. Altis

Sup. in hoc tom. 8. Resol. 5. Secundo ad medium Doctores & in nota tr. 3. Res. 19. quamvis doctrina in vlt. Res. est à contrariis sententiis inter rogationibus